การเกิดและการดับของกิเลส
BIRTH AND CESSATION OF DEFILEMENTS

ผู้เขียน : พุทธทาส ภิกขุ
Author: Buddhadasa Bhikkhu

[1]พระสุริโย สุขิโต (รุ่งเรือง) และ [2]พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ
[1]Phra Suriyo Sukhito (Rungrueang) and [2]Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1]psuriyo2529@gmail.com

Received : May 1, 2022; **Revised** : June 21, 2022; **Accepted** : July 14, 2022

บทคัดย่อ

ท่ามกลาง กิเลส และความสับสน ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่แตกแขนงความเชื่อความศรัทธาอย่างหลากหลายเกิดเป็นข้อพิพาทโต้แย้งกันทั้งสงฆ์และฆราวาส ถึงขั้นท้าทายกลายเป็นวิวาทะด้วยความขุ่นข้องมิใช่ปุจฉาวิปัสสนาเพื่อความกระจ่างแจ้งในทางธรรม ต่างฝ่ายต่างปักธงว่าฝ่ายตนเองเป็นฝ่ายถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนและหลักพระธรรมวินัย ความยึดติดเหล่านี้เป็นสาเหตุของความแตกร้าว ทะเลาะวิวาท แบ่งแยก ทำลายความสงบภายในจิตใจ ผิดจากธรรมะระดับโลกุตระซึ่งให้ละอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น

คำสำคัญ : การเกิด, การดับ, กิเลส

[1] นิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
[2] รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

Amid defilements and bewilderments in the Buddhist principles that have been branched into various beliefs and faiths. This causes disputes among monks and laypeople to the level of challenges and quarrels with displeasure that is different from catechism for the enlightenment in Dhamma. Each party assures themselves that they are right according to the Buddhist teachings principles and Buddhist disciplines. These attachments cause feuds, disputes, discriminations that destroy the inner peace of mind. This eventually deviates from Dhamma in supermundane states (Lokuttara-Dhamma) to release oneself from the attachment.

Keywords: Birth, Cessation, Defilements

บทนำ

หนังสือเรื่อง การเกิดและการดับของกิเลส เขียนโดยพุทธทาสภิกขุ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแนวธรรมะกึ่งวิชาการ โดยนำคำสอนของพระพุทธองค์เข้าสู่เนื้อหา มีจำนวน 80 หน้า ผู้เขียน มีนามว่าพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ) มีนามเดิมว่าเงื่อม พานิช ชาว อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีท่านเริ่มบวชเรียนเมื่ออายุได้ 20 ปี ที่วัดบ้านเกิดจากนั้นได้เข้ามาศึกษาพระธรรมวินัยต่อที่กรุงเทพมหานคร จนสอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค แต่แล้วท่านพุทธทาสก็พบว่าสังคมพระพุทธศาสนาไม่อาจทำให้เข้าถึงหัวใจของศาสนาพุทธได้เลยจึงตัดสินใจหันหลังกลับมาปฏิบัติธรรมที่อำเภอไชยาปวารณาตนเองเป็นพุทธทาสผลงานเด่นของท่าน อาทิ หนังสือพุทธธรรม ตามรอยพระอรหันต์ คู่มือมนุษย์ท่านได้ละสังขาร ณ สวนโมกขพลาราม เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 สิริรวมอายุ 87 ปี 67 พรรษา

โครงสร้างของหนังสือ

เป็นหนังสือธรรมขนาดเล็กเนื้อหาในหนังสือเรื่องนี้ผู้แต่งได้บรรยายไว้ 4 หัวข้อ คือ1) หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับอริยสัจ 2) อริยสัจ คืออะไร 3) ทฤษฎีโดยตรง ที่ว่าจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับอริยสัจ 4) ละเหตุแห่งทุกข์ โดยวิธีลัด ผู้วิจารณ์ได้อ่าน วิเคราะห์และสรุปรวมเนื้อหาไปตามลำดับขั้นตอนโดยย่อได้ดังนี้ มีเนื้อหากะทัดรัดไม่ยาวนัก สามารถอ่านโดยใช้เวลาที่ไม่มากเหมาะสำหรับผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ธรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง อ่านแล้วชวนให้คิดเป็นปริศนาว่า ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายไปในแง่มุมใด แต่อย่างไรก็

ตามข้อควรพิจารณาในรูปแบบของหนังสือเล่มนี้ก็คือ ภาพบนหน้าปกของหนังสือมีการสื่อความหมายที่ชัดเจน เนื่องจากภาพที่ปรากฏบนหน้าปกเป็นภาพที่มีการสื่อความหมายและความเข้าใจที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับชื่อเรื่อง และจากการพิจารณาทั้งรูปภาพและชื่อเรื่องมีการสื่อความหมายในทางธรรมอย่างดี

ทัศสนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่าโครงสร้างของหนังสือ เมื่อได้อ่านครบทั้ง 4 ตอน จึงได้รู้ถึงเจตนาของผู้เขียนว่าทั้งหมดในเล่มนี้มีความสำพันธ์กันเป็นขั้นตอน และมีข้อแตกต่างตรงหัวข้อย่อยในแต่ละตอนที่อธิบายเนื้อหา หนังสือการเกิดและการดับของกิเลสได้จัดวางเนื้อหาไว้เป็นตอน อธิบายแต่ละส่วน ด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกันทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมได้ชัดเจนอีกทั้งผู้เขียนมีความรู้ที่แตกฉานทางพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้เหมาะแก่การศึกษาอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่สนใจใฝ่รู้ทางพระพุทธศาสนา

เนื้อหาการวิจารณ์

1. หัวข้อที่ 1 หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับอริยสัจ

เรื่องอริยสัจมีอยู่4เรื่อง เรื่องทุกข์เรื่องมูลเหตุของความทุกข์เรื่องภาวะที่ไม่มีทุกข์แล้วก็ทางให้บรรลุถึงภาวะที่ไม่มีทุกข์ร่วมเป็น 4 เรื่องก็เรียกว่า อริยสัจ 4 ที่นี้เรื่องทั้ง 4 นี้มีอยู่ในตัวคนทุกคนพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้เอง ในโรหิตัสสสูตร โรหิตัสสวัคค์ จตุกกนิบาตอังคุตรนิกาย แต่ตรัสเรียกความทุกข์ให้น่าสนใจยิ่งไปกว่านั้น ก็คือเรียกว่า โลก จึงได้ตรัสว่า โลกก็ดี ความดับสนิทของโลกก็ดี ทางให้ถึงความดับสนิทของโลกก็ดี มีอยู่ในร่างกายอันยาววาหนึ่ง พร้อมทั้งสัญญาและใจนี้หมายความว่า เรื่องทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์เรื่องความดับสนิทแห่งทุกข์ทางให้ถึงความดับสนิทแห่งทุกข์ ทั้ง 4 เรื่องนี้มันมีอยู่ในตัวคนที่ยาววาหนึ่งโดยประมาณ แล้วก็ยังเป็นๆคือมีสัญญาและใจ ไม่ใช่คนตายพอคนตายก็เลิกกัน คือไม่มีอริยสัจในคนตาย อริยสัจทั้ง 4 มีในคนเป็น แล้วคนที่มีร่างกายยาวประมาณวาหนึ่งเท่านั้นทีนี้พูดให้น่าอัศจรรย์ยิ่งขึ้นไป ก็พูดเป็นโลกไปเลยคือว่าโลกนี้มันใหญ่โตกว้างขวางขนาดเหลือประมาณ แล้วมาอยู่ในกายที่ยาววาหนึ่งได้อย่างไร นี้หมายถึงความทุกข์ที่เป็นเรื่องใหญ่โตมโหฬารกว้างขวาง พรรณนาไม่หมดแล้วยังแถมเหตุทั้งหลายที่ทำให้เกิดโลกก็ยังอยู่ในกายที่ยาววาหนึ่ง โลกที่ใหญ่โตมหึมาเหลือประมาณนั้นมันมาอยู่ได้ในรางกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ (Buddhadasa Bikku, 2005 : 8-10) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคลองกับหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์, ทั้งดีและชั่วที่บุคคลได้ทำไว้ทั้งในปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยคือถ้าพูดถึงการกระทำเมื่อไรก็เมื่อนั้นและจะเป็นอดีตปัจจุบันหรืออนาคตก็ตามการกระทำนั้นๆ เป็นกรรมทั้งสิ้นพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกรรมไว้ในหนังสือเรื่อง กรรมของชาวพุทธ “ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง” ว่า ถ้าชาวพุทธตั้งอยู่ในหลักที่ถูกต้องแล้ว ก็จะเชื่อในเรื่องกรรมหวังผลจากกรรม คือหวังผลจากการกระทำด้วยความเพียร

พยายามของตนโดยใช้สติปัญญาพิจารณาตามเหตุตามผล ซึ่งจะทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองได้ไม่มัวมาตื่นข่าวมงคลทำให้ต้องเสียเวลาซึ่งหาประโยชน์อันใดมิได้ เสียเวลาพัฒนาตนเองไปกับการหวังพึ่งปัจจัยจากภายนอก ความเชื่อเรื่องกรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับความเป็นชาวพุทธหากเราจะเชื่ออะไรเป็นพิเศษออกไปโดยไม่มีความหนักแน่นในการทำความดีโดยนั่งคอยนอนคอยโชคหวังผลจากการดลบันดาลเท่านั้นก็เป็นอันว่าขัดต่อหลักความเชื่อในเรื่องกรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำเมื่อไม่ได้ผลดังที่รอการคอยก็คือการสูญเปล่านั่นเอง (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2000 : 290-295)

ทัศนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่าผู้เขียนได้กล่าวถึงความทุกข์และก็พยายามนำหลักธรรมที่สามารถนำมาอธิบายให้ทุกคนสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งสองท่านมีความคิดไปในทางเดียวกันว่าความทุกข์นั้นเกิดจากการกระทำทั้งสิ้น การที่นักปราชญ์ทั้งสองท่านคิดคล้ายคลึงกันนั้นคงเป็นเพราะเป็นผู้มีความชำนาญในคัมภีร์พร้อมทั้งเป็นผู้มากด้วยประสบการณ์ในด้านปฏิบัติ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต

2. หัวข้อที่ 2 อริยสัจ คืออะไร

เอาละทีนี้เราจะพูดกันไปตามลำดับ ถึงคำว่าอริยสัจให้เข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นไปอีกเกี่ยวกับข้อนี้เรามีหลักว่าจะปฏิบัติอะไรต้องมีความรู้ทางทฤษฎีที่จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นพอสมควรเสียก่อน เดียวนี้เราจะมองที่คำพูด แต่ไม่ใช่มองในแง่ปริยัติมองในแง่ที่จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติว่าคำว่าอริยสัจนั้นคืออะไรอริยสัจประกอบขึ้นด้วยคำว่า อริย กับคำว่าสัจจะคำว่าสัจจะนั้นแปลว่าจริงว่าถูกต้องว่าเป็นธรรมคำว่าสัจจะนั้นต้องแปลว่าจริงอย่างหนึ่งแล้วแปลว่าจริงอย่างหนึ่งแล้วแปลว่าถูกต้องอย่างหนึ่งแล้วแปลว่าเป็นธรรมหรือประกอบไปด้วยธรรมนี้อย่างหนึ่งมีพระเถระรูปหนึ่งจำกัดความไว้ดีมากพระวังคีสะว่า สัจจะนั้นจริงด้วยต้องประกอบด้วยประโยชน์ด้วยคือว่าจริงแต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ก็มีไปมองดูให้ดีมันจริงแต่ไม่เป็นประโยชน์อะไรก็มี มันต้องจริงด้วยแล้วก็ต้องมีประโยชน์หรือประกอบอยู่ได้ด้วยประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติด้วยจึงจะเรียกว่าสัจจะในที่นี้คำว่าสัจจะของเรื่องอริยสัจนี้เป็นเรื่องจริงถูกต้องและเป็นธรรมด้วยแล้วก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งด้วยครบองค์ของความเป็นสัจจะคำว่าอริยะนี้ก็มีความหมายดีทั้งนั้นแต่มีหลายความหมายอริยะแปลว่าไปเสียจากข้าศึกอริแปลวาข้าศึกยะแปลว่าไปอริยะแปลว่าไปเสียจากข้าศึกข้าศึกนั้นคือกิเลสคือความทุกข์ไปเสียได้จากกิเลสนั้นคืออริยะแล้วก็แปลได้ว่าไม่มีกิเลสนั้นก็คืออริยะ (Buddhadasa Bikku, 2005 : 23-29) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคลองกับหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์,อริยสัจคือความจริงอย่างประเสริฐหรือความจริงของพระอริยะเป็นความจริงที่ทำคนให้เป็นพระอริยะเป็นหลักธรรมที่จำเป็นทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังพุทธ-วจนะที่ว่าภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงอนุเคราะห์คนเหล่าใดและคนเหล่าใดจะเป็นมิตรอำมาตย์ญาติสาโลหิตก็ตามให้ความสำคัญคำที่ควรรับฟังเธอทั้งหลายพึงชักชวนคนเหล่านั้นให้ตั้งมั่นให้ดำรงอยู่ในการรู้

อริยสัจ4ประการตามความเป็นจริง อริยสัจ เป็นหลักความจริงแห่งชีวิตมนุษย์ที่พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นถึงหลักการแก้ปัญหาชีวิตหรือเป็นวิธีการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยการสืบสาวหาต้นตอของปัญหา เพื่อต้องการรู้ว่าปัญหานั้นมาจากตรงไหนและจะแก้ไขอย่างไรโดยจัดระเบียบวิธีแก้ไว้อย่างเป็นระบบ (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 1995 : 387-395)

ทัศนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่านักปราชญ์ทั้งสองท่านได้ยกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เรื่อง อริยสัจ อธิบายในครั้งนั้นคงเป็นเพราะทั้งสองท่านอยากชี้ให้เห็นว่าเราทุกคนควรอยู่กับความเป็นจริงมากกว่าและก็เป็นข้อที่น่านำมาพิจารณาอย่างยิ่ง ในสังคมปัจจุบันที่เทคโนโลยีได้มาแทนทีการเป็นอยู่ ทำให้การเข้าถึงหลักธรรมคำสอนมีความสนใจน้อย เลยทำให้การเป็นอยู่ไม่มีความสุขเท่าที่ควรเพราะการเข้าไปยึดถือขันธ์ 5 นั้นเอง

3. หัวข้อที่ 3 ทฤษฎีโดยตรง ที่ว่าจะต้องเข้าใจ เกี่ยวกับอริยสัจ

หลักใหญ่ๆของทฤษฎีโดยตรง ที่จะต้องเข้าใจ มีอยู่ 4 ข้อ

ข้อที่ 1 เราจะต้องรู้จักความทุกข์พร้อมทั้งเหตุของมันนี้เรียกว่าทุกข์ หรือเรียกสันๆว่าทุกข์ เรื่องทุกข์นี้ต้องรู้ความทุกข์พร้อมทั้งเหตุของมัน

ข้อที่ 2 ต้องละเหตุของความทุกข์นั้น นี้เรียกว่าสมุทัยอริยสัจหรือเรียกสั้นๆว่าสมุทัยก็ได้

ข้อที่ 3 ก็รู้จักความไม่มีทุกข์พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติ คือรู้ว่าที่เรียกว่าไม่มีทุกข์เป็นอย่างไรและมีวิธีปฏิบัติอย่างไรก็ต้องรู้นี้เรียกว่านิโรธอริยสัจหรือนิโรธเฉยๆ

ข้อที่ 4 ลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่รู้ละทีนี้ ลงมือปฏิบัติให้เกิดมีการปฏิบัติที่ดับทุกข์ได้ นี้เขาเรียกว่ามัคคอริยสัจ เรียกสั้นๆ ว่ามรรคเฉยๆ

คำเรียกสั้นๆว่าทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค 4 คำนี้เป็นหัวข้อสำคัญ คำสั้นๆ เพียง 4 คำเท่านี้มีในพระบาลีเป็นพุทธภาษิตทีแรกอาตมาก็ไม่คิดหรือไม่นึกหรือไม่เชื่อด้วยซ้ำไปถ้าใครบอกแต่ไปเห็นเองในพระบาลีสังยุตนิกายมีคำสั้นๆ 4 คำซึ้งพระพุทธเจ้าจะถึงคราวที่ท่านไม่อยากพูดยาวๆท่านพูดว่า ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อย่างนี้ก็เหมือนกัน ใจความสำคัญที่สุดเหลือข้อเดียวว่าละเหตุแห่งทุกข์ นั้นแหละจงละเหตุแห่งทุกข์มันกินความหมดเลยละเหตุแห่งทุกข์นี้กินความหมดเลยเราจะละเหตุแห่งทุกข์เราก็ต้องรู้ทุกข์ละเหตุแห่งทุกข์ได้เราก็ต้องปฏิบัติถูกฉะนั้นจึงถือคำเดียวข้อเดียวว่าละเหตุแห่งทุกข์อะไรเป็นเหตุแห่งความทุกข์ก็ละเสียความทุกข์ก็อยู่ไม่ได้ที่หัวใจของการปฏิบัติเรื่องอริยสัจมันก็มีคำเดียวแต่เราจะพูดให้มากให้ชัดก็ได้ (Buddhadasa Bikku, 2005 : 29-30) ซึ่งในประเด็นนี้ สอดคลองกับหนังสือพุทธธรรม, อริยสัจ4ในฐานะเป็นเครื่องมือทำลายอวิชชาเพราะไม่เห็นอริยสัจ 4 ประการตามเป็นจริงเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปในชาตินั้นๆ ตลอดกาลยาวนาน อริยสัจ 4 ประการนี้เราและเธอทั้งหลายเห็นแล้ว ภวเนตติ เราถอนได้แล้ว รากเหง้าแห่งทุกข์เราตัดขาดแล้ว บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกจากพุทธพจน์นี้ทำให้ทราบว่าอริยสัจ 4 นี้เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ตัดสาย

สัมพันธ์ระหว่างภพนี้กับภพหน้าเพราะอริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือที่ใช้ถอนรากแห่งทุกข์อันเป็นเครื่องชักนำให้บุคคลเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนาคือพระนิพพานได้อริยสัจ 4 ในฐานะเป็นที่ประชุมแห่งธรรมทั้งมวล ดังพุทธพจน์ที่ว่าท่านผู้มีอายุทั้งหลายรอยเท้าของสัตว์ทั้งหลายผู้เที่ยวไปบนแผ่นดินรอยเท้าเหล่านั้นทั้งหมดรวมลงในรอยเท้าช้างรอยเท้าช้างชาวโลกกล่าวว่าเป็นยอดของรอยเท้าเหล่านั้นเพราะรอยเท้าช้างเป็นรอยเท้าขนาดใหญ่แม้ฉันใดกุศลธรรมทั้งหมดก็ฉันนั้นเหมือนกันนับเข้าในอริยสัจ 4 จากพุทธพจน์นี้ทำให้ทราบว่าอริยสัจ4นี้เป็นธรรมที่เป็นกุศลอันมีคุณค่ามากกว่าธรรมเหล่าอื่นของพระพุทธเจ้าเพราะเป็นคุณธรรมที่ทำให้บุคคลรู้ยิ่งเห็นจริงในหลักการแห่งชีวิตความเป็นอยู่ของตนอย่างชัดแจ้ง (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2003 : 264-269)

ทัศนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่านักปราชญ์ทั้งสองท่านได้นำหลักสติอธิบายก็เพื่อที่จะเปิดเผยให้ทุกคนได้รับทราบความจริงว่า อริยสัจ 4 เป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่มีความระวังและสำรวมการอธิบายในครั้งนี้เห็นได้ว่าทั้งสองท่านมีความคิดเห็นไปในทางคล้ายๆกันว่าทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นสิ่งที่ทำให้รู้แจ้งและควรทำความเข้าใจจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

4.หัวข้อที่ 4 ละเหตุแห่งทุกข์ โดยวิธีลัด

ที่นี้พูดแล้วก็พูดกันเสียให้หมดเลยว่ามันยังมีมาเหนือเมฆอีกแบบหนึ่งที่ว่ามาแล้วเราว่าไปตามเนื้อผ้าไปตามเนื้อหาไปตามหลักเกณฑ์ตามปกติมันจึงมีอย่างนี้ที่นี้ถ้าว่าปฏิบัติกันมาอย่างเหนือเมฆหรือที่เขาเรียกกันสมัยนี้ว่าเรียนลัดมันก็ยังมีอีกเหมือนกันในเรื่องอริยสัจนี้มันยังมีก็อยากจะเอามาพูดให้ฟังพอเป็นเครื่องประดับสติปัญญาว่าเรียนลัดนั้นเรียนอย่างไรที่นี้ถ้าลัดแบบถูกต้องมันก็มีปัญญาที่เกี่ยวกับสุญตาที่ถูกต้องคือ1.มองไปที่กิเลส โลภะ โทสะ โมหะ กิเลสอะไรก็ตามก็เห็นกิเลสโดยความเป็นสุญตาสักว่ากิเลสเป็นไปตามธรรมชาติว่างจากตัวตน 2.มองดูไปที่ความทุกข์ ความทุกข์เป็นสุญตาสิ่งที่เรียกว่าความทุกข์นั้นมันยิ่งว่างอย่างยิ่งว่างกว่าอะไรทั้งหมดเลย 3.มองมาดูที่ตัวคน นามรูปนี้ก็ยิ่งว่าง มองดูคนมันก็ไม่มีตัวคนมันว่างจากตัวคน 4.มองดูที่จิตจิตนี้ก็ว่างจากตัวตน ไม่มีตัวตนเป็นธรรมชาติที่ว่างจากตัวตน มองดูที่ความทุกข์ยิ่งแล้วใหญ่ความทุกข์นี้เกิดมาจากเหตุปัจจัยเล็กๆน้อยๆประเดี๋ยวประด่าวนี้ยิ่งว่างจากตัวตน 5.มองดูที่วัฏสงสารอันยาวนานมันก็ว่างจากตัวตนทั้งๆยืดยาว 6.มองที่นิพพานสภาพนิพานก็ยิ่งว่างอย่างยิ่งนิพพานคือว่างอย่างยิ่งมันเลยหมดกันไม่มีอะไรเหลือตัวกูของกูไม่รู้อยู่ที่ไหนไม่มีอะไรเกิดเพราะไม่มีเรื่องอะไรที่จะต้องปฏิบัติเรื่องที่ต้องรู้ก็มีเพียงนิดเดียวว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันว่างเท่านั้นก็ไม่มีกิเลสไม่เกิดทุกข์ไม่มีนี้เป็นการลัดเหลือประมาณมาเหนือเมฆสิ้นสุดลงที่นี่ทฤษฎีทั่วๆไปมีอยู่อย่างนี้โดยไม่ลัดโดยตามแบบฉบับค่อยเป็นค่อยไปก็เหมือนอย่างที่ว่ารู้อริยสัจเพื่อละตัณหาละตัณหาต้องทำมรรคมีองค์8จะมี

มรรคมีองค์8 ต้องมีสติจะมีสติต้องมีหิริโอตตัปปะมันค่อยๆเป็นค่อยๆไป มันเนื่องกันเป็นพวงพวงยาวเลยแต่ถ้าให้เป็นเรื่องลัดก็มีแต่คำว่าสุญญตา3พยางค์เท่านั้น มีปัญญาเพียงพอและถูกต้องศึกษาถูกเข้าใจแล้วก็หมดเรื่องเหมือนกันพอว่างเท่านั้นก็เป็นอริยสัจสมบูรณ์ทุกข์ก็ไม่มีสมุทัยก็ไม่มีนิโรธก็ไม่มีมรรคก็ไม่มีเป็นอริยสัจแบบสายฟ้าแลบเพราะคนทุกข์ก็ไม่มีความทุกข์ก็ไม่มี ความดับทุกข์จะมีได้อย่างไรในเมื่อความทุกข์ก็ไม่มีแล้วความดับทุกข์จะต้องมีไปทำไมให้ป่วยการนี้เขาเรียกว่ามาเหนือเมฆ (Buddhadasa Bikku, 2005 : 37-40) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคลองกับ หนังสือ วิปัสสนากรรมฐาน, การที่จะออกจากทุกข์ได้นั้น ต้องเจริญวิปัสสนาภาวนาตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตรพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับชาวนิคมกัมมาสธัมมะ แคว้นกุรุ ตรัสบอกหนทางคือสติปัฏฐาน 4 เป็นทางเดียวทางสายเอกที่จะนำสัตว์ก้าวล่วงโสกะปริเทวะเป็นต้นอันเป็นเครื่องกำหนดรู้เห็นรูปนามตามสภาวะของปัจจุบันตามความเป็นจริงอันเป็นไปเพื่อกำจัดวิปลาส4เพื่อรู้แจ้งแทงตลอดซึ่งมรรคผลนิพพานหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับมหาสติปัฏฐาน4ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงมากที่สุดก็คือเรื่องขันธ์5ในการเจริญวิปัสสนาภาวนาอันประกอบไปด้วยรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณนำมาเป็นอารมณ์ของวิปัสสนาภูมิการเห็นคลาดเคลื่อนจากรูปนามผิดจากความเป็นจริงเมื่อปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 พระองค์ทรงสรรเสริญผู้ปฏิบัติเพื่อให้เห็นตามความเป็นจริงดังเช่นที่ตรัสไว้ในเรื่องของการบูชาว่าดูกรท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลายผู้มีความจงรักภักดีในเราจงเจริญวิปัสสนากรรมฐานส่วนชนทั้งหลายผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมชื่อว่าได้บูชาเราอย่างแท้จริงจะเห็นได้ว่าการที่จะหลีกหนีไปจากวัฏฏะอันเป็นภัยใหญ่ได้นี้ต้องมีปัญญาเห็นแจ้งจากการปฏิบัติสติปัฏฐาน4ด้วยการพิจารณามิให้ตัณหาและทิฏฐิมาแอบอาศัยอยู่ (Phra Dhammatheerarajmahamuni (Chodok Yansitthi). 2011, : 4-9)

ทัศนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่านักปราชญ์ทั้งสองท่านมีมุมมองที่ไม่ต่างกันส่วนมากจะไปในทางเดียวกันเป็นการอธิบายถึงการออกและวิธีการจากทุกข์ด้วยวิธีการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเพื่อขัดเกลากิเลสคือ โลภะ โทสะ โมหะ นักปราชญ์ทั้งสองท่านยังมองว่ากิเลสนี้เป็นโทษกับผู้ที่ถูกครอบงำทางจิตใจซึ่งเป็นความจริงที่เรามีวิธีการที่จะลีกเหลี่ยงได้จึงเป็นข้อที่ควรนำมาพิจารณาอย่างยิ่ง

บทสรุป

จากการศึกษาหนังสือเรื่อง การเกิดและการดับของกิเลสและการประพฤติพรหมจรรย์เมื่อปฏิบัติแล้วความเสื่อมความทุกข์ความเดือดร้อนก็จะไม่เกิดขึ้นการเห็นเกี่ยวกับความจริงของโลกและชีวิตว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เข้าใจแก่นแท้ของชีวิต อริยสัจ 4 เป็นความจริงที่มีอยู่คู่โลกแต่ไม่มีใครเห็นจนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ คือทั้งรู้ทั้งเห็นแล้วทรงชี้ให้ดูได้แก่วิธีเห็นอริยสัจคนทั่วไปแต่เห็นอริยสัจได้แต่เพียงคิดและรู้อย่างผิวเผิน

เท่านั้นฉะนั้นจึงประสบกับความทุกข์ทั้งกายและใจในการดำรงชีวิตคละเคล้ากันไปตามความมากน้อยแห่งเหตุและปัจจัยที่กระทำผู้ที่เห็นอริยสัจจะเห็นถึงสภาพที่แท้จริงของชีวิตว่ามีแต่ความทุกข์เห็นถึงเหตุของความทุกข์เหล่านั้นอย่างชัดเจนว่ามาจากความดิ้นรนทะยานอยากในใจเห็นแนวทางที่จะกำจัดสาเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นโดยปฏิบัติตามแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 และเห็นอย่างชัดแจ้งถึงสภาพที่หมดทุกข์แล้วว่ามีอยู่จริงและมีความสุขมากเพียงใดจึงเป็นคนระมัดระวังไม่ประมาททั้งกาย วาจา ใจ มั่นคงอยู่ในความดี เพื่อกำจัดกิเลสให้หมดบางเบาหรือหมดไปตามแนวทางที่ได้เห็นตามความเป็นจริง

1. จุดเด่นของหนังสือ การเกิดและการดับของกิเลส โดยภาพรวม ผู้เขียนสื่อความหมายให้เห็นซึ่งนัยสำคัญของความหมายแตกต่างกันไป ประกอบกับรูปภาพของท่านพุทธทาสภิกขุทำให้ทราบได้ทันทีว่า ท่านเป็นผู้ประพันธ์ จุดเด่นของหนังสืออยู่ที่คำว่า “อริยสัจ 4”คือ สิ่งที่พึงมีติดตัวและระลึกอยู่เสมอหาใช่อำนาจของกิเลสที่ปราศจากการควบคุมหนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือธรรมะกึ่งวิชาการได้นำหลักธรรมของพุทธศาสนาเป็นแก่นนำเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์การยกตัวอย่างแต่ละประเด็นให้เห็นการเปรียบเทียบระหว่างทางโลกกับทางธรรมและการเรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหาตอนท้ายบทแต่ละบทจะมีหลักธรรมสรุปในแต่ละประเด็นเตือนใจผู้อ่านได้อย่างดี

2. จุดเด่นของเนื้อหา เนื้อหาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญได้อธิบายประเด็นการให้คำจำกัดความของคำศัพท์ต่างๆการใช้ภาษาบาลีพร้อมคำแปลการแทรกธรรมะการเขียนแนวตรรกะในบางบทซึ่งต้องอ่านโดยวิเคราะห์ในการสื่อความหมายอาจทำให้ผู้ที่ไม่เข้าใจบาลีอยากต่อการทำความเข้าใจ เนื้อหาในส่วนที่เป็นการขยายความ การนำภาพและโอวาทของผู้เขียนมาประกอบนั้นบันทึกว่าแสดงธรรมเป็นการนำเสนอให้ผู้อ่านได้อ่านโอวาทนั้นมีการอ้างอิงพระไตรปิฎกและหนังสือที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้อ่านสามารถสืบค้นหาความรู้เพิ่มเติมได้ตามแต่สมควรแต่ละบุคคลที่รักในการอ่านหนังสือ

3. จุดที่ควรพิจารณา ผู้ศึกษาขอนำเสนอความคิดเห็นในประเด็น ควรเพิ่มภาพประกอบให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มอรรถรสในการอ่านและเพิ่มโอวาทของผู้เขียนที่มีความสัมพันธ์กับแต่ละบทมาเกริ่นนำก่อนเข้าเนื้อหาซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้แล้วทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงปฏิปทาของผู้เขียนที่จะสั่งสอนเพื่อนมนุษย์ให้รู้จักนำไปปฏิบัติที่จะทำให้ตนเองมีความสุขทางกาย ทางใจ หากเราเข้าใจ การเกิดและการดับของกิเลส หากเราสามารถปฏิบัติได้ผลก็เกิดขึ้นได้จริงดังโอวาทคำสอนของผู้เขียนทำให้มนุษย์บรรลุสู่ความไม่ทุกข์หากมีความตั้งใจมุ่งมั่นอย่างจริงจังกับการดำเนินชีวิตตามรอยของท่านผู้เขียนในที่สุดก็จะได้รับผลจากการปฏิบัติตามที่ได้ตั้งใจไว้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การออกจากสังสารวัฏฏ์ด้วยวิธีการทำวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้รู้แจ้งในกิเลสด้วยอาศัยหลักอริยสัจอธิบายความทุกข์เป็นพื้นฐานในการกำจัดอุปาทาน เป็นการอธิบายถึงแนวทางและวิธีการในการกำหนดรู้เพื่อไม่ให้เข้าไปยึดมั่นถือมั่น ให้กำหนดรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทุกคณะ ที่สำคัญอยู่อย่างหนึ่งได้อธิบายให้ถึงการใช้สติเข้าไปรู้เท่าทันอารมณ์ในการยึดมั่น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะเข้าไปควบคุมความคิดของตนเองสิ่งที่จะทำให้เกิดความยินดีความยินร้ายต่ออากับกิริยานั้นๆแล้วก็ปล่อยว่างไป ความมุ่งหมายก็อยู่ที่ว่าทำจิตให้เป็นสมาธิให้มีสติปัญญาให้รู้จริงเห็นจริงในสภาวธรรมแล้วก็เป็นอุบายให้จิตปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆไม่ให้เกิดมีอาการของกิเลสขึ้นหรือให้หมดสิ้นกิเลสในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

Buddhadasa Bhikkhu. (2005). *Birth and Extinction of Passion.* Bangkok : Pailin Booknet Co. Ltd.

Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). *Buddhist Dictionary Vocabulary edition.* Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.

Phra Dhammapitaka. (P.A. Payutto). (1995). *Buddhist Dictionary. Vocabulary edition.* Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.

Phra Dhammapitaka. (P.A. Payutto). (2003). *Buddhadhamma.* Bangkok : Printing House. Sahathamak Company Limited.

Phra Thammathirat Mahamuni. (Chodok Yanasitthi). (2011). *Vipassana meditation.* Bangkok: Prayurawong Printing Co., Ltd.

มจร